

het juwelenschip

LONGCHENPA

een gids tot het besef van
pure en totale aanwezigheid,
het universeel scheppende principe

EERSTE DEEL · inleiding *door Hans Korteweg* · 5

commentaar · 19

TWEEDE DEEL · het juwelenschap

Inleiding

Longchenpa leefde in de veertiende eeuw (1308–1363) in Tibet, hij stond in de boeddhistische traditie en was een leraar in woord en geschrift. Door alle scholen van het Tibetaans boeddhisme, in het bijzonder de Nyingma-lijn, werd en wordt hij beschouwd als een eerbiedwekkend leraar en een groot geleerde. In zijn betrekkelijk korte bestaan schreef hij meer dan 250 boeken, artikelen en commentaren.

Zo'n commentaar is het onderhavige werk, *Het Juwelenschip: Een gids tot het besef van pure en totale aanwezigheid, het universeel scheppende principe* (Byang chub kyi sems kun byed rgyal po'i don khrid rin chen sgru bo). Deze tekst is een commentaar op een Tibetaanse oertekst uit de achtste eeuw: *Het universeel scheppende principe* (Kun byed rgyal po). Zowel de oertekst als het commentaar op de tekst van Longchenpa zijn zo eenvoudig en lucide dat zij direct toegang bieden tot de stralende eenheid van alles wat is. Daarbij is het ook, juist door de eenvoud, een confronterende tekst, die de eventuele ingewikkeldheden van de lezer zichtbaar maakt – zoals je op een kraakheldere dag het best kunt zien hoezeer je blik is vertroebeld. Anders gezegd: het is een meditatietekst die de werkelijkheid doet herkennen en tegelijkertijd het doodstaren op het oneigenlijke aan het licht brengt.

Het Juwelenschap is, evenals *Het universeel scheppende principe* waarop het geschrift is gebaseerd, een dzogchentekst.

Dzogchen betekent letterlijk ‘grote volmaaktheid’. Het is de meest verheven leer (vandaar ‘grote’), die voorbij alle methoden gaat en ook geen aparte methode nodig heeft, omdat hij direct tot realisatie leidt (vandaar ‘volmaaktheid’). In deze zin is dzogchen niet alleen de essentie van het boeddhisme, maar van iedere spirituele stroming of godsdienst. Dzogchen is niet ‘gewoon een ander geloofstelsel of een stelsel van filosofische beweringen of een verzameling van teksten of een sekte of een school. Het is veeleer zo, dat dzogchen gaat over de directe introductie tot en het verblijven in deze Oorspronkelijke Staat van verlichting of Boedddhaschap, die altijd, vanaf het eerste begin, aanwezig is geweest, als de zon aan de hemel, zelfs wanneer zijn stralende gelaat verduisterd was door de wolken van onwetendheid.’ ¹ (noten op blz 58)

•

Longchenpa vertelt aan het eind van *Het Juwelenschap* iets over zichzelf. Hij zegt daar: ‘Mijn huis is koel, mijn leven gelukkig; ik heb de sereniteit van een vredige geest verworven.’ Een vriendelijke, aardse beschrijving van de staat van verlichting. Even verder zegt hij: ‘Ik ben geheel het heldere licht van het doodsproces ingegaan.’ Er is niets meer dat hem afleidt. Hij deinst niet terug, hij jaagt niet na. Er is geen verwikkeling in begeerte of afkeer. Hij is daar waar hij is. En doordat hij er helemaal is, is hij niet gebonden door waar hij is.

zie het
tweede
deel,
p 44

Hij is in Tibet, maar hij is meer dan een Tibetaan. Hij leeft in de veertiende eeuw, maar hij is geen veertiende-eeuwer, want hij stijgt boven zijn tijd uit. Hij staat in de boeddhistische lijn, maar op de keper beschouwd is hij geen boeddhist, zoals ook de Boeddha geen boeddhist was. Hij is, in de ware zin van het woord, volstrekt origineel.

Hij is een vrije geest – een scheppende en onderrichtende kracht, die zich uitdrukt in de taal van zijn tijd en van zijn cultuur, maar die niet wordt bepaald door de tijd of de cultuur. Hij behoort niet tot een geestelijke stroming, hij is geest die stroomt. Geest die stroomt en vorm aanneemt in ruimte en tijd, zonder iets te verliezen of in iets verward te raken.

Mijn bewering dat Longchenpa wel in de boeddhistische traditie staat en toch niet een boeddhist is, verdient mogelijk enige toelichting.

Hij is een boeddhist, omdat hij zich bedient van het idioom van het boeddhisme en omdat hij de Tibetaans boeddhistische methoden door en door kent en beschrijft. Hij is tegelijkertijd ook niet een boeddhist, omdat hij afscheid heeft genomen van alle methoden en niets anders zegt dan wat hij ziet. Wat hij ziet is de eenheid van de werkelijkheid, en wat hij aangeeft is dat daarheen geen weg, geen methode leidt, behalve dan de eenheid van de werkelijkheid.

In dit zicht behoort hij tot geen –isme en is hij verwant aan de vele mystici die eenheid kennen in alle vormen en die methoden en dogma's hebben losgelaten in hun realisatie van eenheid. Zulke geestverwanten waren bijvoorbeeld de (min of meer) tijdgenoten Meister Eckhart (1260–1327) en Jalâl al-Din Rumi (1207–1273).

In de oertekst waarop Longchenpa zijn commentaar baseert, wordt herhaaldelijk gewezen op de eenheid van al wat is, van essentie tot manifestatie:

- ... Al wat is heeft mij – het universeel scheppende,
pure en totale aanwezigheid – als zijn wortel.
Hoe dingen verschijnen is mijn wezen.
Hoe dingen opkomen is mijn manifestatie.²

Zo ook wordt het gezegd door Meister Eckhart, de christelijke mysticus uit Duitsland die voorbij alle grenzen en dogma's gaat. Eckhart zegt het in vele toonaarden:

- ... Je moet Hem zonder beeld kennen, onmiddellijk en zonder gelijkenis.
Wil ik echter God zo onmiddellijk kennen,
dan moet ik zonder meer Hij worden en Hij moet ik worden.³

En zo, maar toch weer anders, wordt het gezegd door de bijna-tijdgenoot Jalâl al-Din Rumi, de moslim-mysticus uit Afghanistan. Rumi de dichter, die in alles de Ene bezingt en onverschrokken liefheeft:

... Ik ben vol van jou.

Huid, bloed, bot, brein en ziel.

Er is geen ruimte voor gebrek aan vertrouwen, of vertrouwen.

Niets in dit bestaan dan dat bestaan.⁴

Ik heb mij vaak afgevraagd: hoe zou het zijn geweest als deze drie elkaar hadden ontmoet?

Ze hadden waarschijnlijk weinig gezegd, omdat ze elkaars taal niet konden verstaan, maar toch zou het naar alle waarschijnlijkheid een weldadige ontmoeting zijn geweest. Zij zouden elkaar, ook zonder woorden, hebben herkend als verwanten, verbonden door de Bron.

De ontmoeting zou vast heel anders zijn geweest wanneer de drie boeddhistische, christelijke en islamitische geestelijke leiders uit die tijd elkaar hadden getroffen, zeg maar de opzichters over de verschillende stromingen die uit de Bron zijn voortgekomen.

Dat was vast niet zo aangenaam geweest. Het zou al snel een strijd op leven en dood zijn geworden over de laatste waarheid, de eerste waarheid en de middelste waarheid. Een strijd over dogma's en methoden. Zoals dat overal gebeurt waar de vorm en de loop van de rivier belangrijker worden geacht dan de Bron.

•

Longchenpa beschrijft in *Het Juwelenschip* niet een weg en een bestemming, maar een aanwezig zijn waarin weg en bestemming zijn opgenomen. Hij reikt geen methode aan, behalve dan de methodeloze methode, die als volgt wordt samengevat:

... Kijk onbevangen naar wat ook verschijnt op het moment dat het verschijnt. Door te ontspannen in deze staat treedt gewaarzijn op, zonder dualiteit, in zichzelf bevrijd. In dit gewaarzijn is geen grijpen naar verschijnselen alsof ze iets zouden zijn. Aldus, omdat wat verschijnt de werkelijkheid verrijkt, zijn de objecten van begeerte ornamenten van het werkelijkheidsveld.

p 28

Dit is een beschrijving van een staat van zijn en tegelijkertijd een advies. Een advies dat je alleen maar kunt opvolgen als je al in deze staat van zijn verkeert. Want hoe kun je onbevangen worden als je het niet al

DE OPBOUW VAN Het Juwelenschap

• De lofzang · 5	
• Voorwoord · 6	
• Inleiding · 7	
• Lijst van onderwerpen · 10 ·	• De geestelijk raadsman · 11
	• De leerling · 12
	• De leer · 14 · · · · · • Het spirituele erfgoed · 14
	• De hoofdzaak · 16 · • Goeroeyoga · 16
	• De kern van de zaak · 19 · · · · ·
	• Hoe ervaringen te integreren na meditatie · 37
	• De leer behouden door deze niet aan de grote klok te hangen · 40
• Epiloog · 42	
• Naschrift · 43	
• Gedachten tot besluit · 44	
• Verantwoording · 45	

.....	• Zicht · 19		• Het spel van ervaren · 19
	•		• Ervaring is open-dimensionaal · 21
	•		
	• Meditatie · 22		
	•		
	• Gedrag · 27		• De intrinsieke vrijheid van de hartstochten · 27
	•		• De wijze van leven: meester worden over wat verschijnt · 29
	•		• Het in vrijheid handelen tot het pad maken · 31
	•		
	• Het resultaat: het opgeven van hoop en vrees · 33		

TWEEDE DEEL

De geestelijk raadsman

De leraar die zich de werkelijke betekenis van de staat van totale volledigheid heeft eigen gemaakt en de filosofische grondstellingen en geestelijke leer van zowel niet-boeddhisten als boeddhisten kent, kan in de leerling een direct besef van de kern van de zaak wekken. Hij weet het verheven pad te tonen, dat de leerling voert tot het verwerkelijken van deze essentie. De leerling dient te vertrouwen op iemand die niet is aangetast door afleidingen van wereldse aard of door de verleiding van louter semantisch onderscheid. Zo'n achtenswaardige leidsman dient geëerd te worden met allerlei geschenken.

- ... Deze kostbare schat, de authentieke meester,
die goud met zwart aluin beschildert om het te zuiveren,
heeft aantrekkingskracht vanwege zijn onmetelijke waarde. 27:99,7

Tegengesteld aan zo'n ware leidsman is degene die in verwarring verkeert over de betekenis van de geestelijke leer en de filosofische grondstellingen van boeddhisten en niet-boeddhisten. Belust op wereldse goederen en semantisch onderscheid, genot zoekend in afleiding en vermaak, breekt hij zijn geloften en komt hij zijn verplichtingen niet na. Wie mensen die vol vertrouwen zijn maar leiding missen op een doodlopend pad leidt en door middel van religie materieel gewin nastreeft, begeeft zich buiten de ware betekenis van de oorspronkelijke werkelijkheid. Zo leert hij anderen louter woorden, alsof ze op een of andere wijze geestelijk zouden zijn. Hij is zelfs zo onfortuinlijk dat hij zelf de leer niet begrijpt. Het spreekt vanzelf dat je je afkeert van een dergelijke vertoning.

- ... Door misleiding worden onwetenden verleid tot een pad dat slechts een idee is, waardoor de tijd ontbreekt om op weg te gaan of tot verwerkelijking te komen. Hoe zullen zij in staat zijn om de werkelijkheid zoals die is te zoeken, als ze van een na-apende meester de leer volgen die geen logische basis heeft. Uiteindelijk geloof je dan in een verkeerd pad. 27:99,6

De leerling

In het algemeen moet de aspirant zich verbinden en dient hij te beschikken over een duurzaam zelfvertrouwen, een sterke liefde voor al wat leeft, een standvastig vertrouwen en een groot vermogen tot edelmoe-digheid.

- ... Deze boodschap, die werkelijk iemands oorspronkelijke staat onthult, gaat voorbij grondslag of basis; het is de essentiële werkelijkheid van pure en totale aanwezigheid. Deze dient door hen die haar hebben doorgrond te worden doorgegeven, aan hen die vol vertrouwen, energiek en toegewijd zijn, medelevend, mededogend, en niet wankelmoedig, en die bereid zijn hun lichaam, nageslacht, levenspartner en rijkdom te offeren, vertrouwend en blijmoedig, maar zonder begeerte. Zulke leerlingen worden gekenmerkt door hun vertrouwen en toewijding. ^{83:256.6}

Leerlingen die deze leer willen begrijpen eren de meester zonder trots of zelfingenomenheid en handelen zonder af te wijken van de mondelinge verklaring. Zij zijn in staat te dienen zonder vast te houden aan lichaam of leven, en zij hebben hun preoccupatie met dit leven opgegeven – zo kunnen zij hun intenties verwezenlijken. Deze leerlingen zullen in dit leven hun doeleinden bereiken overeenkomstig de instructies van de leidsman en zij zullen in staat zijn standvastig te zijn in hun verbintenis.

- ... Iemand die afziet van roem, vrij is van trots, en handelt omwille van de innerlijke betekenis zonder belang te hechten aan lichaam of leven, wordt beschouwd als iemand die het woord van de leidsman niet schendt. Zo'n leerling wordt de leer van het ongeborene gegeven, de diepste waarheid. Wanneer je de essentiële leer hebt verworven, hoe kunnen wereldse afleidingen je dan nog beïnvloeden? Wie zich de leer heeft eigen gemaakt, noemt men een leerling die heeft volbracht overeenkomstig het woord van de leidsman. Leerlingen die de aangegane verplichtingen naar behoren nakomen,

wordt de mondelinge toelichting gegeven.

Nadat de leerling de gelofte heeft afgelegd om voortaan,
 zolang leerling en leraar in leven zijn,
 het woord van de geestelijk raadsman te volgen,
 wordt hem het extract van de leer gegeven: het universeel scheppende. ^{83:257.1}

Aldus, mentaal onthecht, dient alle rijkdom te worden aangeboden aan
 de leraar. Om de accumulatie van verdiensten te complementeren, aan-
 vaardt de leraar het aangebodene zonder begeerte en biedt dit de drie
 juwelen¹⁰ aan.

... Kortom, zelfs lichaam en leven dienen te worden aangeboden,
 dus zeker ook voedsel, goederen en levende have.
 Zelfs als er geen behoefte aan is,
 zal een achtenswaardig persoon ze aannemen en aanbieden aan de drie juwelen.